

Nasi mistrzowie

Profesor Edmund Małachowicz laureatem Krajowej Nagrody im. Jana Zachwatowicza

W poprzednim numerze pisma przedstawiliśmy laureata Międzynarodowej Nagrody im. Jana Zachwatowicza – prof. Paula Phillippota. Uroczystość wręczenia tej nagrody, przyznawanej przez PKN ICOMOS za wybitne osiągnięcia w dziedzinie ochrony zabytków, odbyła się 26 czerwca 2007 r. w Sali Koncertowej Zamku Królewskiego w Warszawie. Jednym z laureatów nagrody krajowej był prof. dr hab. Edmund Małachowicz.

Laudacja prof. Ewy Łużyńskiej

Profesor Edmund Małachowicz, wybitny nauczyciel akademicki, konserwator i badacz, jest jedynym po profesorze Janie Zachwatowiczu członkiem Polskiej Akademii Nauk reprezentującym sztukę konserwacji zabytków. Z wiedzy i dorobku Laureata korzysta wielu teoretyków i praktyków, ma on w Polsce liczne grono uczniów, do którego ma zaszczyt należeć również autorka laudacji.

Profesor urodził się w Wilnie w 1925 r. Tam rozpoczął naukę w gimnazjum. Edukację przerwała Mu druga wojna światowa – partyzantka w Armii Krajowej, udział w akcji „Ostra Brama”, deportacja w głąb Związku Radzieckiego, przymusowa służba wojskowa w Armii Czerwonej. Po przyjeździe do Wrocławia w 1946 r. Laureat, pracując w budownictwie, ukończył liceum budowlane, a później studia architektoniczne na Politechnice Wrocławskiej.

Od tej pory życie zawodowe Profesora było ukierunkowane na sprawy ochrony zabytków w dźwigającej się ze zniszczeń stolicy Dolnego Śląska. W latach 1952–1972 pracował w Biurze Projektów Budownictwa Komunalnego, Łączności, Biurze „Miastoprojekt” Wrocław, Miejskiej Pracowni Urbanistycznej, Pracowni Konserwacji Zabytków we Wrocławiu. Był Konserwatorem Zabytków Wrocławia. Pracę na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej

Il. 1. Profesor Edmund Małachowicz, 2006 r.

Fig. 1. Professor Edmund Małachowicz in 2006

Laureat rozpoczął w 1972 r. – rok później otrzymał stopień doktora habilitowanego. W roku 1978 został profesorem nadzwyczajnym, a w roku 1989 profesorem zwyczajnym.

Spośród Jego 60 znaczących projektów konserwatorskich ponad 40 zostało zakończonych. Do najważniejszych realizacji można zaliczyć rekonstrukcję architektury katedry wrocławskiej z hełmami wież (od 1965 r.), odbudowę pobernardyńskiego zespołu klasztornego na Muzeum Architektury we Wrocławiu (1958–1965), odbudowę kościoła św. Klary z urządzeniem Mauzoleum Piastów Wrocławskich (1968–1969), odbudowę pałacu Selderów (1957–1958, z J. Misiewiczem), adaptację relikwiarza pałacu Hatzfeldów we Wrocławiu na galerię „Awangarda” (1963 r.). Laureat kierował także odbudową kościoła Najświętszej Marii Panny na Piasku, św. Idziego, św. Marii Magdaleny, św. Krzysztofa, zrekonstruował średniowieczną kolorystykę wnętrza kościoła św. Wojciecha, św. Elżbiety, Bożego Ciała, prowadził prace konserwatorskie w kościołach w Jaworze, Widawie, Prudniku (1958–1968).

Trudno przejść zabytkowymi ulicami Wrocławia bez zetknięcia się z realizacjami Profesora, które na stałe wpisały się w krajobraz miasta. Do nich należą kamienice Rynku, ulicy Świdnickiej i Ofiar Oświęcimskich oraz wschodniej części Starego Miasta (z R. Natusiewiczem i J. Misiewiczem), basteja Bernardyńska i wiele budowli Ostrowa Tumskiego: relikwiarz zamku, ulica Katedralna 10–17 i Kanonia 11. Znane są również Jego zrealizowane projekty cmentarzy wojennych w Wilnie, na Roscie i na Antokolu, dobudowa wież katedry w Częstochowie (1992–2000).

Laureat to nie tylko wybitny konserwator zabytków, ale również doskonały naukowiec. Jest autorem 125 publikacji, w tym 23 książek, które w sposób istotny poszerzyły wiedzę na temat średniowiecznej architektury polskiej. Jego podręcznik akademicki z zakresu konserwacji architektury i środowiska kulturowego doczekał się już czterech wydań (1982, 1988, 1994, 2007). Równie znaczące były następujące prace: *Średniowieczne budowle jednonawowe na Śląsku* (1973), *Stare Miasto we Wrocławiu* (1976, 1985), *Faktura i polichromia architektonicznych wnętrz ceglanych na Śląsku* (1965), *Zespół pobernardyński we Wrocławiu* (1985), *La reconstruction et mise en valeur de l'ensemble architectural de l'ancien couvent de St. Bernard à Wrocław* (1967), *Obszar i obóz warowny Lwów* (1987, także w języku ukraińskim), *Fortyfikacje Wilna* (1989–1992), *Ostrów Tumski we Wrocławiu* (1993), *Wczesnośredniowieczna architektura kościoła dominikanów we Wrocławiu* (1975), *Architektura zakonu dominikanów na Śląsku* (1978), *Cmentarz na Roscie w Wilnie* (1993), *Książęce rezydencje, fundacje i mauzolea w lewobrzeżnym Wrocławiu* (1994), *Discoveries of Early Medieval Architecture in Wrocław* (1997), *Wilno – dzieje, architektura, cmentarze* (1995), *Die Domkirche von Breslau* (2000), *Katedra wrocławska* (2000, 2004).

Niezwykła wszechstronność Profesora była wielokrotnie dostrzegana. Powierzono Mu m.in. funkcję kie-

Il. 2. Profesor Edmund Małachowicz, 1984 r.

Fig. 2. Professor Edmund Małachowicz in 1984

rownika Pracowni Konserwacji Zabytków we Wrocławiu (1965–1972), wicedyrektora Instytutu Historii Architektury, Sztuki i Techniki (1976–1990), przewodniczącego Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Sztuki (1994–1997). Laureat był także twórcą i kierownikiem Zakładu Konserwacji i Rewaloryzacji Architektury Politechniki Wrocławskiej (1991–1995).

Profesor jest członkiem krajowych i zagranicznych organizacji i stowarzyszeń naukowych: Stowarzyszenia Architektów Polskich, Towarzystwa Urbanistów Polskich, Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS (członek honorowy). Pracował na stanowisku *visiting professor* na uniwersytetach w Liverpoolu, na Malcie, w Mosulu (1974–1981), był wiceprzewodniczącym Komitetu Architektury i Urbanistyki PAN (1994–1999), redaktorem naczelnym „Kwartalnika Architektury i Urbanistyki” PAN (1994–1999), prezesem Oddziału PAN we Wrocławiu (1999–2006). Obecnie pełni funkcję wiceprezesa tego oddziału.

Profesor Edmund Małachowicz wciąż jest aktywnym badaczem – obecnie zajmuje się najstarszą zabudową grodu niemieckiego. Nadal publikuje i bierze udział w spotkaniach oraz konferencjach naukowych. Jego dorobek i postawa nadają Nagrodzie im. Jana Zachwatowicza szczególną wartość.